

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr P. W. Groenendaal, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Lams, Assen; Dr C. Lindboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marnelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr J. C. Rulmann, Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Vissor, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wieringa, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Breesstraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Eligever:
'OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goss.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 38000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland en Ned-Indië f7.50 per jaar.
Advertentie: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

BERICHT AAN ONZE ABONNE'S.

Wij deelen hierbij mede, dat wij besloten hebben eenige verandering te brengen in de wijze van dispositie der abonnementsgelden.

Tot duover werd over het abonnementsgeld beschikt per KALENDER-haljaar. Meermalen werd ons echter verzocht, waar de Jaargang van „DE REFORMATIE“ loopt van October tot October, onze disposities hiermede in overeenstemming te brengen. Wij hebben gemeend hieraan thans gevolg te moeten geven en zullen dus voortaan onze halfjaarlijkse kwitantien afgeven per 1 October en 1 April.

Waar nu de abonnementsgelden betaald zijn tot 31 December 1926, zullen we, ter berekening van het voorgestelde doel en ter vermijding van dubbele dispositiekosten, zoo vrij zijn met onze eerstvolgende kwitantie te beschikken over de drie nog volgende kwartalen van den loopenden jaargang, alzo over f3.75 + f0.15 incassokosten.

Wij men, ter besparing der incassokosten, genoemd bedrag op onze postrekening (no. 38000) storten of overschrijven dan geven wij hertoe tot 18 JANUARI gaarne gelegenheid. Na dien datum gelieve men echter geen betalingen meer te doen, doch onze kwitantie af te wachten.

DE UITGEVERS.

INHOUD: Het jaar 1926, III. — Uit de Schrift. Oorspronkelijk „lezing“ op aarde. (D's. 99-30, 34 en 35) — Kerkelijke Leven. Het verloop van Prof. Hattjema, VII. — Literatuur en Kunst. „Maarits Sabbe en zijn Mel van vroomheid“. — Opvoeding en Onderwijs. Overlading. — Uit de Buiten. Kerken. Pers-stermen. — Grepes uit de Schrift. — Pers-schouw. — Boekbespreking. — Kerknieuws. — Advertentie.

HET JAAR 1926.

III.

Over de kerkelijke grenzen.

Al is kerkelijk indifferentisme ons vreemd, al hebben wij onze eigen kerken niet alleen lief, maar al beschouwen wij haar ook als de meest zuivere, toch weten wij ons vrij van de enghartigheid, waardoor het leven van andere kerken ons geen belang inboezemt. Integendeel ligt de katholiciteit van het christendom ons na aan het hart. En nog nader de samenwerking van alle Gereformeerden. Assen was wel een struikelblok bij pogingen om zulk een samenwerking te realiseren. Moge 1927 gunstiger klimaat scheppen.

Voor de Christelijke Gereformeerde Kerk bracht 1926 geen bepaalde verrassingen, noch in hooge mate verblijdende noch sterk teleurstellende. Zij maakte een periode van geleidelijke ontwikkeling door. Het jaaroverzicht in „De Weekker“ was dan ook sober gesteld. Zij verloor geen harer predikanten. Er werd nog eenige polemiek gevoerd tusschen hen, die uit haar midden de weekbladen doen draaien en die in onze bladen de kolommen vullen, vice versa. Wordt echter niet vergeeten, hoe dicht wij in de belijdenis bij elkander staan en groeie de wederzijdsche waardeering.

Onze Gereformeerde broeders in de Ned. Herv. Kerk zijn helaas onderling nog al verdeeld. Het voorbije jaar bracht hierin geen verandering. In plaats van toenadering kwam er hier en daar nog meer verwijdering. De Synode van Assen droeg er het hare toe bij. Maar vooral de politiek, Door de Confessionele Vereeniging loopt een scheur. Konden de Gereformeerden in de Ned. Herv. Kerk het onderling met elkander eens worden, dan zouden wij het stellig weer gemakkelijker met hen eens kunnen worden. Op de schuld, welke wij in deze hebben, wees Dr Fernhout bij de herdenking aan de Dolentie te Amsterdam. Wij zijn te veel onzen eigen weg gegaan en hebben ons

om hen, die achterbleven, te weinig bekommerd. Wordt dit onder ons diep gevoeld.

De Nederlandsche Hervormde Kerk in haar geheel kenmerkte zich niet door schokkende gebeurtenissen. Het traditionele reorganisatie-voorstel ontbrak op het agendum van haar Synode niet. Maar het werd ook op de traditionele wijze verworpen. Meer succes had het voorstel om de Waalsche kerken, welke totnogtoe gezamenlijk een bevoegdheid bezaten gelijk aan die van een Provinciaal Bestuur, thans de bevoegdheid van een Classikaal bestuur toe te kennen en ze als zodanig te voegen bij de provincie Utrecht. Hoewel dit werd aangenomen, rustten de penen niet. Globaal genomen staan hier modernen en orthodoxen tegenover elkander. De eersten, die de Walen provinciaal willen houden, voeren als pleitgrond aan pietet voor de historie. Anders komt die pietet zelden aan het woord bij hen. Maar voor deze gelegenheid is het niet slecht gevonden. Het argument: wat zijn wij ondankbaar tegenover de vroegere Hugenoten, treft allicht iemand in zijn zwak. De orthodoxen stellen daartegenover, dat de Waalsche kerken zoozeer in ledental verminderd zijn, dat haar invloed schier omgekeerd eventredig is geworden aan haar sterkte en dat het aantal echte Walen in haar tot een minimum is gereduceerd. Natuurlijk zit achter dit alles de richtingskwesitie. De Walen zijn bijna zonder uitzondering modern. Doordat ze provinciale kracht mochten ontwikkelen, had hun stem veel gewicht. Maar door de nieuwe regeling wordt feitelijk alle invloed hun ontnomen. Immers, Utrecht, waarbij zij gevoegd worden, is overwegend orthodox. Als men hen nog onder Drente had opgenomen, zouden zij tenminste niet alle macht hebben ingeboet. Geen wonder dan ook, dat dit alles den modernen een doorn in het oog is en dat zij het er niet bij laten zitten. Nog belangrijker is het voorstel om de groote-stadskerken parochiaal te splitsen. Dit vond voorloopig een gunstig onthaal. Zullen de Gereformeerde Kerken het kunnen aanzien, dat de Hervormden haar hierin voorgaan? Staat haar eer hier niet op het spel?

De Gereformeerde Gemeenten hebben als heuglijk feit te boeken de stichting van een Theologische school te Rotterdam. Ruim dertig duizend gulden werd daarvoor bijeengebracht. Wel werd deze inrichting nog niet geopend, maar wanneer onze lezers dit onder de oogen krijgen, zal het, indien er niets tusschen beide komt, reeds zijn geschied. Wij houden er ons van overtuigd, dat een ordelijke opleiding van predikanten in die kringen tot gezonder opvatting zal leiden. Op den duur zou hieruit wel eenige toenadering kunnen groeien. Indien tenminste de politiek ook hier geen obstacel vormt en alles bederft.

Van de overige kerken valt weinig te rapporteren, wat den buitenstaander belang inboezemt.

Het „Vrijzinnig Protestantisme“, dat voor ons niet meer binnen het christendom valt, roerde zich nog al, zoowel in de Ned. Herv. Kerk als daarbuiten. De Protestantenbond maakte een crisis door. Zijn orgaan „De Hervorming“ werd van een weekblad veranderd in een maandblad. Scheen het nog voor enkele jaren, dat de Bond het vereenigingspunt zou worden van alle modernen, thans hebben de zaken een keer genomen. De modernen hebben zich vaster dan ooit in ver-

schillende kerkgenootschappen genesteld. Zij voelen het voordeel, dat een kerkelijk instituut biedt.

De sekten en de zogenaamde buitenkerkelijke of, om het kind bij den naam te noemen, de onchristelijke religies hielden zich over het geheel rustig. Bijzondere propagandistische kracht ontwikkelden zij niet. Slechts één deed bijzonder van zich spreken n.l. de Orde van de Ster. In Ommen, waarheen Baron van Pallandt haar lokte en waar zij rijke bezittingen kreeg, verscheen de Wereldleeraar, die zich geïncarneerd moet hebben in den jongen Hindoe Krishnamurti. Hoog gaf de grijze Annie Besant, de groote theosofe, van hem op, vooral van zijn fijne, reine lichamelijkeheid. De Wereldleeraar zelf voelt zich blijkbaar nog wat onweinig. Het zal een jongeman ook overkomen door een dweepzieke dame zoo buitensporig te worden vereerd en aan anderen te worden opgedrongen. Veel wijsheid vloeide er totnogtoe niet van zijn lippen. Een Hollandsche gymnasiast, die er zich voor liet vinden, zou het hem wel anders hebben geleverd. Enfin, elk jaar hoopt Babi te Ommen te komen. Indien dan de publieiteit wat meewerkt, zal men kunnen konstateren of hij vorderingen maakt. Arme valsche Christus!

Om nu even naar het kerkelijk Hooger Onderwijs over te stappen. Voor Dr de Hartogh werd een bijzondere leerstoel geschapen te Utrecht door de stichting, welke zijn naam draagt. Hierin schuilt een stuk tragiek. Dr Maarten van Rhijn kwam op de plaats, door aanleg en studie voor hem bestemd en volgde minister Slotemaker de Brûne als hoogleraar op. De bijzondere hoogleraar van het „Haagsch Genootschap“ te Utrecht, Dr H. T. de Graaf, werd gepromoveerd tot hoogleraar te Leiden in de vakature-Roessingh en de verlaten zetel werd ingenomen door Dr M. C. van Mourik Broekman. Dr D. Plooy, die hoewel hij bereid was om tot de Lutherse Kerk over te gaan, zich het professoraat aan het Lutherse seminarie zag ontglippen, werd toch aan de Stedelijke Universiteit te Amsterdam benoemd, maar nu als gewoon hoogleraar, waardoor de vroegere combinatie tusschen Lutherse Seminarie en Theologische Fakulteit verbroken is. Ernstige stemmen gingen op om de peperdure Theologische Fakulteit te Amsterdam op te heffen, maar de vraag is of dit op grond van de Hooger-Onderwijswet kan worden toegestaan. Dat de stichting van bijzondere leerstoelen niet zonder betekenis is voor de Universiteiten, werd van meer dan één zijde uitgesproken.

Karl Barth vereerde ons land met een bezoek. Zijn gevolg bestond uit een aantal Duitse studenten met gemillimeterd haar. Noch zijn houterige voordracht, noch zijn hoekige verschijning elektriseerden. Imponeerend was de absoluteheid, waarmee hij zijn Unwertung vieler Werte voordroeg. Prof. Hattjema beleefde extatische dagen. Dr de Hartogh voelde zich gedésillusioneerd. De overigen bleven, voorzoover bekend, kritisch en nuchter.

Iets over de kerken binnen onze kerkelijke, maar buiten onze landsgrenzen.

In België kwam een derde Gereformeerde Kerk tot openbaring en wel te Gent. Lang is daar ge- arbeid. Zelf catechiseerde ik daar indertijd maandelijks ten huize van den broeder, die juist tegen

den tijd, dat de ambten zouden worden ingesteld, overleed. Hij heeft gezand. Anderen mogen maaien. Zoo gaat het dikwijls in het Koninkrijk Gods. Als straks de predikant van Brussel vertrekt, zullen de drie Belgische kerken henderloos zijn. Het arbeidsveld is daar schoon. Mogen weldra nieuwe krachten het werk voortzetten.

In Rijn-Pruisen en Westfalen bleef de status quo bewaard. De afgevaardigden van Bentheim en Oost-Friesland waren dit jaar voor het eerst als vertegenwoordigende een Particuliere Synode op onze Generale Synode aanwezig.

De Indische kerken zagen gelijk gewoonlijk predikanten gaan en komen. Het zendingswerk breidt zich uit. God geeft ons in onze Zending te roemen.

Het Internationaal Calvinisme werd, hoewel nog ongeorganiseerd, dit jaar weer versterkt.

De handen met Hongarije bleven trekken. Van weerskanten stevigden persoonlijke bezoeken de betrekkingen. Hoogere intensiteit is echter zeer wenschelijk.

Ook met Duitschland werd voeling gehouden. Toch moet ook hier naar nauwere verbinding gestaan.

Het wolkje als eens mans hand in Frankrijk werd niet merkbaar groter. Maar wij weten niet, wat God bezig is te werken.

Van Zwitserland vernamen wij goeds alleen uit de bladen.

Schotland bleef nog te ver van ons. Toch werden er pogingen van onzen kant, aangewend, welke zoo de Heere wil, in 1927 tot daden zullen rijpen.

Met de Vereenigde Staten van Amerika was het contact het levendigst. Prof. Grojdaans vertegenwoordigde onze kerken op de Synodes der Chr. Ger. en Ger. Kerk. Uit beide kerken kwam een verblijdend getal predikanten en kandidaten aan onze Vrije Universiteit studeren. De Chr. Ger. Kerk genoot rust na strijd. De iverige, ernstige Prof. Heyns moest wegens den gestelden leeftijds-grens afscheid nemen. De Theologische School te Grand-Rapids zag twee nieuwe professoren optreden. Prof. Dr. Vos van Princeton werd uitgenoodigd om hier voorlezingen te houden. Het was hem echter niet mogelijk hieraan te voldoen. Jammer, want gaarne hadden wij hem in ons midden gezien.

Moge 1927 ook voor het Internationaal Calvinisme een jaar van verrassenden vooruitgang zijn.

HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

Driemaal „heilig” op aarde.

(Ps. 99:3b, 5b en 9b.)

Als een gezang, dat samenstemt met den psalm der Engelen, zoo is dit lied. Zingen zij hun: „heilig, heilig, heilig, is de Heere der heerscheren”, ook Israël kent zijn God als de driemaal heilige.

Onze God gebiedt de aarde, en zij beweegt zich. En in haar beweging is als een heimwee naar den Almachtige. Hoog is onze God, en heel de wereld moet Hem prijzen.

Hij is heilig.

En sterk is Zijn troon, — maar rechtvaardig en billijk is de heerschappij van onzen God. Zouden we ons dan niet buigen?

Hij is heilig.

En zie dan in de historie Zijn liefde en trouw. Gods kinderen spreken, en de Vader hoort; ja Hij vergeeft — hoewel Hij wraak doet, en de Rechtvaardige blijft.

Buigt u voor den Heilige.

Want de HEERE onze God is heilig.

Och het is niet moeilijk zulk een psalm te lezen. Maar welk een geweldige belijdenis is het, wanneer we „Amen” zeggen op dit Woord. Het brengt ons in de houding, die Engelen aannemen voor den troon van den Almachtige.

Zoo weinig is onze ziel bewogen over de heiligheid van onzen God. Dat Hij heerscht over de wereld en zit hoog boven al het klein en nietig beweeg, onantastbaar voor wat laag gewoel is

— o, we weten het wel, maar het grijpt onze ziel zoo weinig aan. Ook daarom, mijn broeder en zuster, zien we zoo weinig van het sidderend heimwee, dat er toch in heel de schepping zich uitleeft, het heimwee naar de gemeenschap met God. We zien zoo weinig den troost van Gods heiligheid. We zijn er wel vaak bang voor, omdat wij zelf zooveel met de zondige aarde gemeen hebben, omdat we zoo lief hebben de wereld beneden, en dat aardse gewoel maar wat aangenaam voor ons is. We leven dikwerf al te graag „met de volkeren” mee, om onzen troost te vinden in de gedachte, dat God, ondanks het „gewoel der volkeren” op Zijn troon de heilige blijft. Daarom is er ook in de wereld bij de menschen zoo weinig het sidderend verlangen naar de beleving en ervaring van Gods heiligheid, omdat Gods kinderen zoo ontrouw zijn in dit biddend heiden. Daarom is de kracht van onze stem zoo zwak, wanneer we anderen toeroepen: „bedenk: onze God is heilig...”

God is sterk en rechtvaardig.

Prijzen we Hem daarom?

Sterk... ja zoo noemen we Hem gaarne, wanneer we zelf in den nood onzer zwakheid zijn. Maar als we dan bedenken, dat Hij ook rechtvaardig is — o, dan zien we Zijn majesteit — en we staan maar al te vaak op een afstand. We zijn dan bang voor God.

En we buigen ons wel.

Maar ons: „Hij is heilig”, mist den diepen klank, die enthousiaste bewondering alleen geven kan. Er is de vrees in ons woord. Het is alsof we zouden vluchten.

En toch... ja God doet wel wraak over de daden der menschen — maar, zie eens achterom. Welk een historie! Is het niet in de geschiedenis van Gods kerk, van Gods volk, ook in uw geschiedenis, één aaneengesloten rij van bewijzen van genade?

Ge denkt met den psalm aan Mozes, aan Aäron bewijzen van Gods wreke en Gods trouw tegelijk — ge denkt aan een Samuel: God riep en zocht hem op; ge denkt immers aan het grootste mysterie der genade ons in Christus geschoon.

In Hem toch komen barmhartigheid en wreke tot hooger eenheid. Het kruis is de oplossing onzer vragen, is het antwoord als wij onszelf zien in onze schuld voor een heilig God.

Wij roepen — en God, de Heilige, hoort!

Juist omdat Hij hoort, beleven we Zijn heiligheid des te meer.

Hij kan hooren, zonder zich met onze schuld te bezoelelen.

Hijzelf heeft dat mogelijk gemaakt!

Heilig is de Heere onze God!

O, wat kan onze ziel er een behoefte aan hebben, om de heiligheid Gods te durven beleven. Wat kunnen we de vreugde der Engelen verstaan, wanneer zij het driewerf „heilig” zingen voor den troon.

En toch, Gods genade laat zijn kinderen ook Psalm 99 beleven.

Ja, als zij biddend de kindergestalte zoeken, en het biddend vragen als 't verlangen hunner ziel: „Maak ons klein, o Heere, opdat wij uw heiligheid bewondren mogen”.

Dan komt er in ons hart een sidderend verlangen. Een verlangen naar een leven boven d'aarde. Dan verstaan we het zuchten van het schepsel.

En we beleven het heimwee naar het eeuwige driewerf „heilig”.

I. W.

KERKELIJK LEVEN.

Het vonnis van Prof. Haitjema.

VII.

Na er nog op gewezen te hebben, dat bij de uitlegging der Schrift de menschelijke factor door de oude Gereformeerden niet werd genegeerd, maar dat voor haar toch „het hoofddoel — het uitgangspunt — der exegese lag in het goddelijke in de Schrift: God. Die spreekt met gezag door het Bijbelwoord heen”, bekijmt Prof. Haitjema zijn rechterstoel en spreekt over Assen zijn vonnis uit.

Hij kan begrijpen, dat het gevoel tegen „den geest van Assen”, in verzet komt.

Maar hij is het zich bewust, dat hij met gevoelsargumenten niet kan volstaan.

Als rechter is hij wel verplicht met overtuigender bewijzen te komen.

Vreemd is het echter al dadelijk, dat hij aan zijn bewijzen zelf niet al te groote kracht toeschrijft.

Hij zegt: „ik weet het uitnemend wel, dat het onmogelijk zal zijn dwingende, ongeveer mathematische bewijzen bij te brengen voor mijn stelling”.

Ne, mathematische bewijzen verlangt niemand van hem.

Ook niet „ongeveer mathematische” bewijzen. Doch wel bewijzen, welke overtuigend zijn.

Daar zijn het immers bewijzen voor!

Als hij er daarenboven nog aan toevoegt: „Wie in dezen niet overtuigd wil zijn, zal door mij ook niet overtuigd worden”, dan kunnen wij Prof. Haitjema geruststellen.

Wij, hoewel wij aan de Synode van Assen ons van gansch harte conformeerden, zijn gelukkig niet zoo verhard, dat wij niet meer voor overtuiging vatbaar zijn.

Eigenlijk had Prof. Haitjema dit zinnetje in de pen moeten houden.

Hij laadt den schijn op zich alsof hij hen, die door zijn bewijzen niet overtuigd worden, wil in-deelen bij zulken, „die in dezen niet overtuigd willen worden”.

Dat is een wel wat eigenaardige methode.

Daarmee duwt hij bij voorbaat allen, die het niet met hem eens zijn, in een verdachten hoek.

Dat hij dit bij voorbaat doet, is niet vrij van bedenking.

Wanneer hij zich eerst in bewijzen had uitgeput, repliek en dupliek had afgewacht, met niet-overtuigden om de waarheid had geworsteld en dan, als alles mislukt was en de tegenpartij met sofisterijen was komen aandragen, de verzuchting had geslaakt: „ja, met menschen, die niet overtuigd willen worden, is het kwaad redeneren”, dan zou dat volkomen begrijpelijk zijn.

Maar door dit voorop te zetten, zonder dat nog iemand over zijn bewijzen zelfs eenige navraag kon doen, doet hij zich kennen als een rechter, die gaarne „korte metten” maakt.

Dat hijzelf ook graag overtuigd wil worden, doet hij nergens hooren.

Dat hij zelf ook weleens ongelijk kon hebben, kwam maar het schijnt bij het samenstellen van zijn lezing niet in hem op.

Kent hij zich op dit punt niet een tikje onfeilbaarheid toe?

Wie spreekt er van Assen?

Zeker, hij roept de hulp van God in.

Hij schrijft: „Maar God kan dit opstel zoo gebruiken, dat daardoor althans het oog van sommigen geopend wordt voor de droeve tegenstelling tusschen de Gereformeerde Schriftbeschouwing van Calvijn en Junius en die van de Asser Synode”.

Het is verre van ons, dat wij met eenige vroomheid den spot zouden willen drijven.

Maar, kort Prof. Haitjema de almacht Gods hier niet eigendunkelijk in?

Wanneer het er om gaat, waartoe God zijn opstel kan gebruiken, dan had hij toch zeker moeten uitspreken, dat God de oogen niet maar van sommigen, doch van allen kan openen.

Wat ons echter in deze uittaling het onaangenaamst treft, is wel, dat zijn beoog hierop neerkomt: ik heb gelijk en nu kan God u toonen, dat ik gelijk heb. Lijkt dit niet op het inroepen van een Deus ex machina? Wij voor ons vinden dit min-erbiedig.

Doch nu de bewijzen.

Volgens Prof. Haitjema is het de roeping der kerk de waarheid door te geven en te propageeren. Het vonnis luidt: beide heeft Assen nagelaten. Het requisitoir omkleedt dit aldus:

„Heeft Assen het Schriftgezag „gepropageerd”, en alzoo voldaan aan het tweede stuk van de roeping der Kerk, gelijk Junius die omschreef? Helaas, de gevolgen van dit kerkelijk leertucht-proces wijzen in een gansch andere richting. Tot een openbare aanfluiting werd de belijdenis van het volstrekte Schriftgezag voor talloos velen. Bitterheid ontstond bij duizenden in den eigen kring, en wie zal de jonge menschen tellen, die het spoor dreigen bijster te raken, nu hun voormannen de handhaving van het Schriftgezag op zulk een wijze ter hand namen? Ik heb er niets tegen, dat men deze overwegingen als een gevoelsargument terugwijst; mits men het maar niet doet, dan na zich ernstig te hebben afgevraagd, of de Asser Synode al den spot, en al de tegenspraak, en al het verzet, door hare besluiten verwekt, zal durven incasseren als symptomen van de smaadheid, die Gods Kerk om Christus' wil steeds heeft te lijden.

In ieder geval, de Asser Synode heeft het Schriftgezag niet „gepropageerd”, door het Schriftgezag te „preken”.

Het getuigende, het aandringende, het met barmhartigheid bewogen roepen naar Christus was verre in de houding der Asser Synode tegenover Dr. Geelkerken.

En geen wonder, want tusschen de belijdenis van het Schriftgezag en de prediking des Evangelies ligt voor de Asser Synode een geweldige kloof. Van het in-nig verband tusschen de belijdenis van het Schriftgezag en de heilswaarheid, die in de prediking des Woords uitgedragen moet worden, bleek te Assen bitter weinig. De Evangeliewaarheid trift niet door de Schriftbeschouwing van de Asser Synode heen. Slechts één vrij armelijke poging deed de exegesisch-dogmatische Commissie om aan te toonen, dat haar nadrukkelijk poneeren van de zintuiglijke waarneembaarheid van verschillende bijzonderheden uit de Paradijs-geschiedenis van groote betekenis is voor de leer des heils, zoodat afwijking van hare opvatting „de meest bedenkelijke gevolgen” moet hebben voor het „geloofsbewustzijn der gemeente”. En dan wordt er een rede-neering gegeven, die over zoo veel schijven loopt, dat hier toch wel met eenige reden gevraagd kan worden, of op zulk een omslachtige wijze door de Kerk des Heeren de menschen onder den indruk moeten worden gebracht van het directe spreken Gods door de woorden van de Paradijs-geschiedenis heen.

Voorwaar, groot was de kloof tusschen de idee van het Schriftgezag en de prediking des Woords op de Asser Synode. Het kwam ook hierin uit, dat daar niet alle aandacht vastgehouden werd op de „theologische”

¹ Bij een juiste vertaling van dezen psalm komt het driemaal „heilig” duidelijk uit. Vooral bij vers 3 en 4 is dat bij onze staatsvertaling te loer gezand. We lezen daar:

„Dat men uren groeten en vreemdelijken Naam juvelt!”

Hij is heilig!

Ja, een Sterkte is koning geworden.

Een, die het recht bemint.

Gij zijt het vastgesteld, wat rechtmatig is!”

(Noorditz, de Psalmen).